

Дзіцячая і Мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 18 (1277)
3 сакавіка 1967 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ВЫСОКАЕ ДАВЕР'Е

СУСТРЭЧЫ КАНДЫДАТАЎ У ДЭПУТАТЫ З ВЫБАРШЧЫКАМІ

У рэспубліцы працягваюцца сходы выбаршчыкаў.

Гэтымі днямі адбылася сустрэча выбаршчыкаў з кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі, намеснікам старшыні Саюза мастакоў БССР Андрэем Ануфрыевічам Бембелем.

Пэ-святчанаму ўпрыгожана клуб калгаса імя Леніна Лясненскага раёна. На трыбуну падмацаваў даверанага асоба, дырэктар Чарнаруцкай сярэдняй школы М. Самушчанка. Ён знаёміць присутных з біяграфіяй кандыдата ў дэпутаты, заклікае выбаршчыкаў аднадушна аддаць за яго свае галасы. З цёплымі словамі да старэйшага скульптара рэспублікі звярнуўся старшыня калгаса імя Леніна М. Быкоўскі, брыгадзір палыводнай брыгады гэтага ж калгаса В. Шашкоў і іншыя.

У заключэнне цёпла сустрэты присутнымі выступіў кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР А. Бембель.

Шматлюдныя сустрэчы выбаршчыкаў з А. Бембелем адбыліся таксама ў калгасе «Зара» і саўгасе «Крыніца».

□ □ □

У Радэшкоўскім Доме культуры на перадыбарачную сустрэчу сабраліся жыхары гарадскога пасёлка, калгаснікі навакольных вёсак. Яны гарача віталі свайго кандыдата ў дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі, народнага пісьменніка БССР Міхася Лынькова.

Слова даўца даверанага асоба, дырэктар Радэшкоўскай сярэдняй школы Я. Ермоўчын.

— Усе мы ведаем Міхася Ціханавіча Лынькова, — гаворыць ён, — не толькі як выдатнага пісьменніка, але і як чыноўнага, як гарадскога дзеяча, які ўносіць вялікі ўклад у развіццё нацыянальнай культуры і навукі.

На трыбуну падмацаваў сакратар партыйнай арганізацыі масцовай школы З. Мохарт. Яна гаворыць:

— Міхася Ціханавіча Лынькова неадночы выбіраў у вышэйшы орган улады нашай рэспублікі і заўсёды з гонарам атрымаваў высокае званне народнага выбаршчыка. Я выкажу ўпэўненасць усіх присутных, што ён і цяпер будзе нястомна працаваць на карысць нашай Радзімы.

Выступіўшы з такім работнікі прамкамітэата У. Крыванос, І. Носік і іншыя заклікалі выбаршчыкаў аднадушна галасаваць за слаўнага сына народа.

□ □ □

Клуб саўгаса «Жалезнікі» Слаўгарадскага раёна. Сюды на сустрэчу з кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР пісьменнікам Іванам Шамякіным прыйшлі сотні хлэбаробаў. Сход адкрывае старшыня выбарчай камісіі А. Кандашоў. Ён дае слова даверанага асоба, сакратару партыйнай арганізацыі саўгаса «Лясная» М. Марозаву.

— Іван Патрэвіч Шамякін, — гаворыць М. Марозав, — у другі раз вылучаецца кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі. Мы ўпэўнены, што і цяпер ён з гонарам атрымае наша давер'е.

Выступіўшы з такім дырэктар саўгаса «Жалезнікі» М. Сцяпанюк заклікаў выбаршчыкаў аднадушна галасаваць за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных.

У заключэнне, цёпла сустрэты присутнымі, выступіў кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР І. Шамякін. Ён падзякаваў выбаршчыкам за аказанае давер'е, расказаў, над чым працуюць беларускія пісьменнікі ў юбілейным годзе.

Сустрэчы І. Шамякіна з выбаршчыкамі адбыліся таксама ў калгасе «40 год Кастрычніка», «Зара» і імя Жданова. У г. Слаўгарадзе пісьменнік сустрэўся з наступнымі калгасамі.

□ □ □

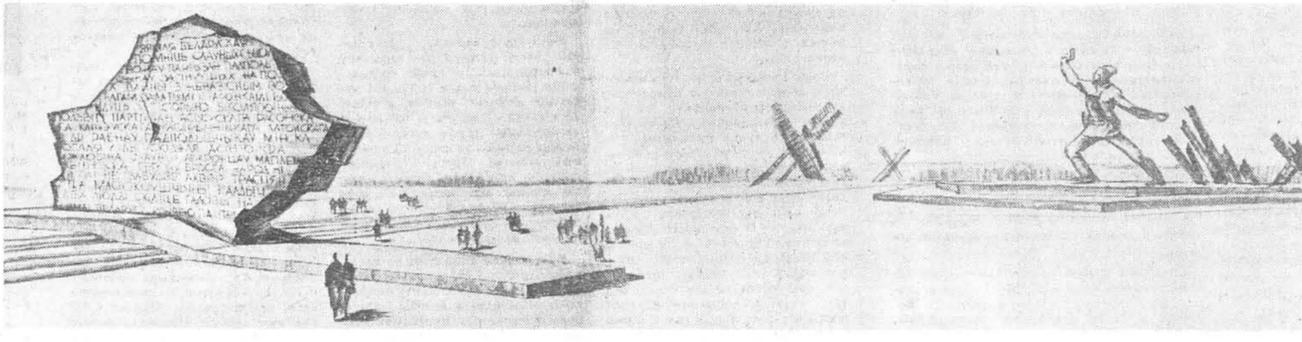
Выбаршчыкі Лашанскай выбарчай акругі сустрэліся са сваім кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, мастацкім кіраўніком Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы народным артыстам БССР Рыгорам Раманавічам Шырме. Клуб калгаса імя Ільіча перапоўнены. Сход адкрывае першы сакратар Уздзенскага райкома партыі М. Яромольчык. Ён дае слова даверанага асоба, наступніку мясцовай сярэдняй школы І. Дубовіку.

— Рыгор Раманавіч Шырма, — гаворыць І. Дубовік, — з'яўляецца адным з выдатнейшых прадстаўнікоў беларускай культуры. Шмат сілы і энэргіі аддае ён грамадскай рабоце як старшыня прэўлення Саюза кампазітараў БССР. П. Шырма — годны кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі.

Цёпла і пранікліва гаварыў у сваім выступленні аб творчай дзейнасці народнага артыста СССР жыхар вёскі Баравыя І. Салавей.

Р. Шырма ад сэрца падзякаваў выбаршчыкам і залепіў, што ён прыкладзе ўсе сілы, каб атрымаць аказанае яму давер'е.

ЗЯМЛЯ БЕЛАРУСКАЯ ПМНІЦЬ...

Так павінен выглядаць уваход у мемарыяльны парк-помнік паводле праекта архітэктара Ю. Градава, В. Занковіча, Л. Левіна.

ВЕСТКІ З БІБЛІЯТЭК

ВУСНЫ ЧАСОПІС

«3 днём нараджэння Радзімы мая!» — на такую тэму аб'явіліся ў імя Яны Купалы г. Мінска правіла вусны часопіс. Перад присутнымі ў цікавай лекцыі аб Вялікім Кастрычніку выступіў выкладчык гісторыі КПСС Беларускага тэхнічнага інстытута Я. Кінач. Урачыста прагучалі вершы Д. Бядуны «Савецкія аўтавагі» і А. Кулішова «Мы». Хор прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча № 25 спяваў выкананую песню рэвалюцыйнага часу.

ЭСТАФЕТА КРОЧЫЦ ПА РАЁН

Смалавіцкая гарналіжніцкая бібліятэка Чарэньскага раёна правяла са сваімі чытацямі вечар на тэму: «Ленін і чыпер жыцця за ўсіх жыцця». Так у раёне пачалася эстафета «Кнігі У. І. Леніна — у юную сміху». Эстафета працягнулася ў Запольскай, Немынскай, Замасцкай і іншых сельскіх бібліятэках. На вечарах гучалі вершы, прыводзіліся лічбы, плацінкі і запісы прамоў Леніна, любімыя песні правадары.

ПРА МІНУЛАЕ І СЕННЯШНЯЕ

Цікавае кніжковае выстаўнае, прысвечанае 900-годдзю нашай сталіцы, аформіла бібліятэка імя М. Багдановіча г. Мінска.

ВЕЧАР НОВАГА ВЕРША

У клубе Саюза пісьменнікаў БССР 27 лютага адбыўся вечар новага верша. У клуб прыйшлі пісьменнікі, настаўнікі, студэнты, вучні старэйшых класаў школ г. Мінска.

Кароткім уступным словам вярну адкрыў М. Лужанін. Свае новыя творы прачыталі А. Русецік, А. Марціновіч, А. Вярцінскі, С. Шустэвіч, Ю. Свірка, Б. Спрычан, Р. Тармола, К. Камейша і іншыя. І. Плявіч і Я. Семязон пазнаёмілі присутных з новымі перакладамі вершаў зарубежных паэтаў.

Вечар паказаў, — зазначыў у заключэнне Я. Брыль, — што такіх сустрэч варта наладжваць рэгулярна.

БЕЛАРУСКІЯ КАЗКІ НА НЯМЕЦКАЙ МОВЕ

У Дзяржаўную бібліятэку БССР імя У. І. Леніна перададзены кніжкі «Беларускія народныя казкі», выданыя ў Берліне Акадэмічным выдавецтвам у мінулым годзе.

Складзена яна вядомым саваімі даследчыкам казак Л. Баргам. У яе ўвайшлі 122 казкі, запісаныя на Беларусі і часткова на Смаленшчыне. Большасць — папулярныя казкі. Сярод твораў, сабраных у кніжку, ёсць некалькі казак пра Заслонава і Каўпава, запісаных у 1845—1851 гадах.

Укладальнік імкнуўся пазнаёміць чытачоў з творами, запісанымі ад лепшых народных казачнікаў — Радзюга, Міхайлава і іншых. Казкі выбраны са шматлікаў зборнікаў Беларускага фальклору — зборнікаў П. Шаўна, Е. Раманова, М. Федароўскага, А. Серпукоўскага, П. Чубіскага, В. Дабравольскага і іншых, а таксама з часопіса «Савецкая этнаграфія», з рэдакцыі Беларускага саюза пісьменнікаў.

Кніжка зборніка казак, запісаных у пасляваенныя гады самімі саваімі кніжніцкамі Л. Баргам. Частка запісаў Л. Барга публікацыя ўпершыню.

Да кожнай казкі ў кніжку паддадзены каментары, у якіх наведзены казачнікі, ад якіх наведзены казкі, і розныя варыянты казкі.

У кніжку зборніка вельмі паспелыя. Яна складаецца з раздзелаў: «Старыя казкі зборнікаў Беларускага фальклору»; «Фантастычныя казкі»; «Казкі казачнікаў»; «Казкі і стыль»; «Названне і казачнік». Пераклад твораў на нямецкую мову зрабіў Ганс-Якуб Грым.

Кніжка «Беларускія народныя казкі» выдана ў інтэрнацыянальнай серыі «Народныя казкі», якая выпускаецца ў Варшаве — Будапешце — Берліне.

Н. БАТАЦЫ.

З УЗНАГАРОДАЙ!

За заслугі ў развіццё беларускага музычнага мастацтва і ў сувязі з пяцідзясяцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзіў кампазітара Тыману Эту Майсееву Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

КРОК ПЕРШЫ ТУР — НА ФІНІШЫ

ПЕРШЫ ТУР ФЕСТИВАЛЮ МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ ПРЫСВЕЧАНАГА 50-ГОДДЗЯ САВЕЦКАЙ УЛАДЫ, — НА ФІНІШЫ

Творчыя справадзачы амагараў самадзейнасці адбыліся ўжо ў пераважнай большасці раёнаў рэспублікі. Пра тры раённыя фестывалі — у Шучын, Талачыне і Краснаполле — сёння мы расказваем.

На перадаку дня — другі тур Усеагульнага фестывалю мастацкай самадзейнасці — абласныя агляды. Першыя ластаўкі тура — фестывалі самадзейнага тэатральнага мастацтва. Яны адбыліся ўжо ў Мінскай, Магілёўскай, Гомельскай абласцях і ў гарадзе Мінску. Праходзяць агляды драматычных калектываў і народнага тэатра на Віцебшчыне, Гродзеншчыне і Брэстчыне.

У Гродне пачаўся агляд аматарскіх кінэмафільмаў. На працягу некалькіх дзён аглядаюцца ўсе абласці.

Пасля раённых выставак ва ўсіх абласцях пачаўся агляд амагараў мастацкай самадзейнасці ў пераважнай большасці раёнаў і абласных цэнтрах. Лепшыя нумары будуць адобраны на рэспубліканскі фестываль.

21 сакавіка самадзейнасць гарада Мінска адкрые рэспубліканскі агляд тэатральных калектываў і агітбрыгад. Адначасова на гэтых сцэнічных пляцоўках будуць выступаць народныя тэатры і музычныя калектывы, тэатры юнага гледача, ляльчаныя тэатры, драматычныя калектывы, агітбрыгады і тэатры мініяцюры.

Услед за Мінскам выступяць калектывы Мінскай, пасля Гродзенскай, Віцебскай, Магілёўскай, Брэсцкай, Гомельскай абласцей.

ТАЛАЧЫН

Сярод уздзельнікаў заключнага канцэрта раённага фестывалю мастацкай самадзейнасці Талачыншчыны можна было ўбачыць высокага, маючага чалавеча зорка Героя Сацыялістычнай Працы на гродзях. Гэта — старшыня калгаса імя Дзімітравы, дэлегат ХХІІІ з'езда КПСС, кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР Канстанцін Васільевіч Смірноў. Ён гарачы прыхільнік і амагараў мастацкай самадзейнасці.

Ненарэдка ўдзел кіраўнікоў многіх гаспадарак і прадпрыемстваў раёна ў калектывах самадзейнасці, у падрыхтоўцы і правядзенні аглядаў — адметны рыска юбілейнага фестывалю. У хоры саўгаса «Іскра» салістам выступіў дырэктар саўгаса Уладзімір Раманавіч Бабоў; актыўна ўдзельнічае ў самадзейнасці старшыня калгаса «ХВІІІ партызэ» Аляксей Захаравіч Савік.

Да фестывалю рыхтаваліся літаральна ўсе культасветстваныя і гаспадарскія раёна. Летаць самадзейныя калектывы далі каля сямсот канцэртаў, у якіх брала ўдзел каля трох тысяч энтузіястаў мастацкай самадзейнасці.

Праграма заключнага канцэрта была доўгай цікавай і разнастайнай. Песні аб рэвалюцыі, Леніне, партыі і Радзіме, творы савецкіх кампазітараў і савецкай музычнай класікі, мастацкае чытанне і апракатыка — з усім гэтым гледачкі пазнаёміліся на заключным канцэрте.

Зручлі ў развіццё мастацкай самадзейнасці ў раёне, вядома, ёсць. Але трэба сур'ёзна працаваць над узбагачэннем рэпертуару самадзейных калектываў і павышэннем выканавачай культуры.

Ф. БАРЫСАЎ.

На гэтым здымку сямейны інструментальны квартэт Ровенскіх: сын Дзімітрый, бацька Дзімітрый Федаравіч Ровенскі, дачка Людміла і сын Уладзімір. У рэпертуары квартэта народныя музычныя і мелодыя савецкіх кампазітараў. Квартэт Ровенскіх удзельнічаў у фестывалі мастацкай самадзейнасці Капыльскага раёна.

Фота В. МАНЬКО.

УЗДЗЕЛЬНІЧАЦЬ У АБЛАСНЫМ ФЕСТИВАЛІ

Захваленне слухачоў выклікаў жаночы вакальны ансамбль Бештаўскага сельскага Дома культуры. Шуцкіна, Жалудына, Астрына. Гэта радзе і адначасова непараўнальнае. Радуе, што мастацтва становіцца добрым здыбкам «Глыбіні». Трыюмфавы жа, што вядучы калектывы раёна, якія маюць усё неабходнае для творчага росту і заклікаюць памагач сельскім артыстам, на фестывалі выступілі ніжэй сваіх магчымасцей.

Ул. ФЯДОТАЎ.

КРАСНАПОЛЛЕ

Першае, на што нельга было не звярнуць увагі на фестываль самадзейнага мастацтва Краснапольскага раёна, гэта — увадзяць. У фестываль прыйшлі ўдзел дванаццаці калектываў. Сярод іх ёсць і аўсім новыя. Доўгі час не меў хору раёны Дом культуры. Але за час падрыхтоўкі да фестывалю хор нарадзіўся, у ім удзельнічае каля ста чалавек.

У заключным канцэрте выступілі хоры Нарыманскага, Пачапольскага, Гнілцакага, Камянінскага, Класінскага сельскіх клубаў.

Спевакі Усцявіцкага сельскага клуба самі выткнулі сабе беларускія нацыянальныя касцюмы. І гэта выдатна вылучала калектывы. Спявацік выканал «Ой ты, сад, ты мой сад», і Ціця ў полі не каляна была! І іншыя беларускія народныя песні.

У рэпертуары самадзейных калектываў былі і творы мясцовых аўтараў. Удзельніца мастацкай самадзейнасці раённага Дома культуры Людміла Пісарка прачытала верш нашага земляка Аляксея Пысіна «Краснаполле», а Софія Лісцічкіна — верш супрацоўніцы раённай газеты Іны Шалавай «Зорны шлях», прысвечаны роднаму краю. Самадзейныя артысты Карпавіцкага сельскага клуба прывезлі на фестываль частушкі на мясцовай тэме, у якіх услаўляюцца перадавыя сельгаспадарчыя вытворчасці.

Але рэпертуар многіх калектываў быў непрадурным, выпадковы. Хор Малавасюскага сельскага клуба, спяваў, напрыклад, песню... пра Кішынеў. Я не супраць гэтай песні, хай гучыць і яна, але павіна быць аднака і таго, што калектывы жыве і працуе ў Беларусі, на Магілёўшчыне, а гэтага, на жаль, не было. Падобныя апракатыка магло і не быць, калі б абласны Дом культуры больш дапамагаў калектывам.

С. СЯМЕНАЎ.

ШЧУЧЫН

На раённым і абласным аглядах не раз выступіў хор Шчучынскай сярэдняй школы № 1 (кіраўнік У. Суцін). І на заключным канцэрте раённага фестывалю ён хорша праспяваў песні В. Мундзілі «Славу мудрай партыі лямі», рускую народную песню «Калоднікі», «Мір адстаім» В. Яфімова. Хор справядліва заяваў права

Ф. БАРЫСАЎ.

Гэты здымкі зроблены ў час сустрэчы кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР з выбаршчыкамі. На здымку злева — народны артыст СССР Р. Шырма спрод жыхароў в. Лоша Уздзенскага раёна. Справа — пісьменнік П. Глеба гутарыць з членамі літаратурнага аб'яднання пры рэдакцыі навагрудскага раённага газеты «Новае жыццё».

НАЦЫЯНАЛЬНАСЦЬ ДОЙЛІДСТВА

Юры ЯРАТАЎ,
секратар Саюза архітэктараў СССР

Праблема нацыянальнага і інтэрнацыянальнага працягвае заставацца адным з самых надзейных пытанняў тэорыі і практыкі савецкага дойдліства.

Чаму? На самай справе, пра якія, здавалася б, нацыянальнасць і асаблівасці можа ісці гаворка, калі будаўнічая тэхніка ў СССР пераходзіць праз вядомыя і геаграфічныя межы, ствараючы адны і тыя ж магчымасці на поўдні і поўначы, усходзе і захадзе?

У адказ на гэтыя і іншыя пытанні, такіх, як жыццёвыя скульптура, музыка, архітэктура па сваёй прыродзе асабліва спецыфічныя. Спецыфічнасць гэтай заключана ў першую чаргу ў матэрыяльнай аснове і сродках уяўлення. Прычым, будаўнічая тэхніка з'яўляецца элементарнай, якая з'яўляецца звычайна дойдліствам, паскарае працэс яго інтэрнацыянальнасці і выпрацоўку агульных рыс, прынцыпаў, прыёмаў, якія не залежаць ад месца, дзе стаіць будынак. Агульнасць сродкаў стварэння архітэктурных твораў (будаўнічая тэхніка і канструкцыі) і матэрыялаў (железобетон, пластык, шкло, папярэлы і па-новаму выкарыстаныя старажытныя матэрыялы — такія, як камень, дрэва, цэгла) не можа не садзейнічаць сціранню нацыянальных адрозненняў хутэй, чым у іншых відах мастацтва, і гэтым вызначае спецыфічнасць развіцця інтэрнацыянальнасці рысу.

Ці азначае гэта, што ў архітэктуры нараджаецца нейкі «сучасны» стыль, для якога характэрна кампальцічная безаблічнасць і мастацкая ўсёяднасць? Ні ў якім разе. Да гэтага часу, накуль будучы існаваць нацыянальны характэрны і нацыянальнасць асаблівасці.

Усім нядаўна пад нацыянальнасцю ў дойдлістве разумелі ў асноўным дыкартыўныя элементы, некратычна перанесеныя з мінулых эпох, што прыводзіла да электычна і архаічнага вобразаў і форм архітэктуры. За апошнія дзесяці гадоў савецкая архітэктура перажыла сапраўды рэвалюцыйны перамены і разгортваецца зараз у рытмы самых прагрэсіўных тэндэнцый сучаснасці.

Што ж сёння трэба разумець пад нацыянальнасцю і інтэрнацыянальнасцю, улічваючы спецыфічнасць архітэктуры?

Нацыянальнасць — гэта тое індывідуальнае і характэрнае ў архітэктуры кожнага народа, што надае ёй своеасаблівасць і непаўторную асаблівасць. Нацыянальнасць асаблівасці не ёсць нешта вонкавае, павярхоўнае, якое накладваецца на касметыка ці грим на шкло будынка, а тое арганічнае, што ўдзялівае самому будаўніцтву ва ўсіх яго будаўніцтвы, канструктыўныя, планіровачныя і эстэтычныя кампаненты.

Такім чынам, шукаць іх трэба не толькі ў дэкары і выяўленчых сродках (хаця яны і застаюцца важнымі рысамі, якія выяўляюць у мастацкіх формах канкрэтную гістарычную эпоху), колькі ў горадбудаўнічых, планіровачных рытмах, планіроўцы памешканняў сама будынка, судаснасці і кампазіцыі аб'ёмаў, выкарыстанні мясцовых будаўнічых матэрыялаў, мясцовых прынцыпаў і прагрэсіўных традыцыйных форм і, нарэшце (і гэта, бадай, галоўнае), ва ўліку таго, як народ усваяе будаўніцтва.

Збудаванні павінны адлюстроўваць светаадчуванне савецкіх людзей гэтак жа арганічна і праўдзіва, як адлюстроўвалі светаадчуванне нашых продкаў, напрыклад, Маскоўскі Крэмль ці Сафія Наўгародская. А выяўляецца гэта ў зручнай планіроўцы, матэрыяльнай кампазіцыі аб'ёмаў, лагічным выкарыстанні мясцовых матэрыялаў, формаў і дэкары, блізкіх духу і эстэтычным уяўленням народа.

Напрыклад, у савецкай архітэктуры ёсць такі яркі ўзор арганічнага ўвасаблення нацыянальнасці і асаблівасцей — Маўзаеў Ул. І. Леніна, хаця ў ім і няма ніякай дэкаратыўнасці, узятай на працягу спадчыны. Як і ў старажытнай архітэктуры, у ім прынята ступенчатая пэдава аб'ёмаў. Маўзаеўскі ўваходзіць у цэнтр кампазіцыі плошчы

так, як ставіліся цэнтральныя аб'ёмы рускіх саляў і палатцаў, прычым Нікольская і Спаская вежы з'яўляюцца нібы крайнімі рызалітамі гэтых аб'ёмаў. Тут зноў жа традыцыйны рускі прыём трактывае сучасна. Так дэкаратыўна сучаснае адзіства Маўзаеўскіх і Крамлёўскай сцяны, з усёй Краснай плошчы.

Народ стварае любую форму, любі прыём, упрыгожванне такімі, якія яму найбольш поўна адпавядаюць яго патрабаванням. Таму ў краінах з амаль аднолькавымі кліматычнымі ўмовамі народы будуюць па-рознаму. Ва Узбекіі, напрыклад, паліцыяны ствараліся змяняючы дзверы, акружаныя жыллыя памяшканні з глухімі сценамі, што выходзіць на вуліцу. А грузіны перад ці за сваім домам, які мае замкнёную планіроўку, будавалі тэрасу.

Што стымулявала гэтыя адрозненні? Роль і ў вытворчых адносінах і бытавым уладзе, якія складаліся стагоддзямі і вызначалі многія жыццёвыя працэсы і іх тэагэаграфічную арганізацыю. Уяўленні народа аб зручнасці і прыгожасці планіроўкі і ўзаемааспаляжэнні памешканняў.

Калі звярнуцца да архітэктуры апошніх гадоў, дык як адзін з прыкладаў збудаванняў, у якіх нацыянальнасць асаблівасці выяўлены арганічнымі сродкамі, можна прывесці гасцініцу «Ташкент» у сталіцы Узбекістана. Тут ёсць традыцыйны ўнутраны двор і плоскі дах, які выкарыстоўваецца пад летні рэстаран. Будынак упрыгожаны мабільнай традыцыйнай сіне-бірузовай тонаў.

Можна назваць і гасцініцу «Казахстан» у Алма-Аце. Аўтары ўдала ўжылі нацыянальны прыём: замкнёны двор з вадзімак у цэнтры і глыбокія лоджыі на фасадах будынка.

Спадчына архітэктуры розных народнасцей паказвае, што майстры мінулага падкрэслівалі колерам асобныя элементы будынка, выяўлялі судаснасці канструкцыі. Кожны народ рабіў гэта па-сваёму. Напрыклад, маладзевыя двама колерамі вылучалі калоны і капіталы, у украінцы, фарбуючы сцены ў адзін колер, вылучалі карнізы і звысы даху.

Сінтэз мастацтваў і зараз мае вялікую ролю ў выяўленні нацыянальнасці рысу. Асабліва ўразае яго значэнне ў грамадскіх будынках. Бо збудаванню манументальнасці часта надае збудаванню манументальнасць жывялі і скульптура. Удалыя прыклады — роспісы і мазаічныя панно на тэму «Маладагвардзейцы», ажыццэўленыя ў Палацы культуры горада Камсамольск-на-Амуры, роспісы (аграфіты) інтэр'ераў гасцініцы «Варшава» ў Маскве, скульптурны барэльеф над уваходам у новы будынак Фінляндскага вакзала ў Ленінградзе і некалькі іншых.

Пад інтэрнацыянальнасцю ў архітэктуры трэба разумець тыя агульныя для розных народаў і нацыяў прыёмы, прынцыпы і формы, якія ў сілу спалучэння добрых гістарычных і прыродных умоў выпрацоўваюцца кожным народам самастойна, але ўжо сёння арганічна ўваходзяць не толькі ў іх архітэктуру, а і ў скарбніцу агульначалавечага вопыту і надаюць ёй тыя рысы адзіства і ўсеагульнасці, якія найбольш поўна выяўляюцца светаадчуванне чалавека, незалежна ад яго нацыянальнай прыналежнасці.

Удалымі прыкладамі арганічнага ўвасаблення інтэрнацыянальнасці асаблівасцей з'яўляюцца Палац а'эдаў у Крамлі, Палац мастацтваў у Ташкенте, аўтобусны вакзал у горадзе Кіеве і многія іншыя.

Выпрацоўка адзіных інтэрнацыянальных рыс — працэс вельмі доўгі і складаны, хаця, як гаварылася вышэй, росквіт будаўніцтва тэхнікі, выкарыстанне новых матэрыялаў, набыццё развіцця сродкаў зносін і сувязі паскараюць яго. Ён можа працягвацца арганічна толькі ў сувязі з сацыяльнымі і эканамічнымі зменамі, якія ўплываюць на функцыянальную арганізацыю жылля і грамадскіх будынкаў. У гэтым змяняюцца рытмы культуры і паступова змяняюцца іх складу нацыяў, якія, у сваю чаргу, прыводзяць да змянення ўспрыняцця тых ці іншых рыс і асаблівасцей мастацтва і архітэктуры.

Так нацыянальнасць ўзбагачае інтэрнацыянальнасць, так дыялектыка развіцця нацыянальнага і інтэрнацыянальнага ў архітэктуры.

ПРАЦЯГВАЕМ РАЗМОВУ

10 лютага ў газеце «Літаратура і мастацтва» быў надрукаваны артыкул загаднага кафедры музыкі Магілёўскага педітэату У. Башко «Дырыжор кідзе прафесію...» У артыкуле ўзнімаецца пытанне аб падрыхтоўцы дырыжорскага хору, а яно вельмі блізкае мне, бо я сам канчэй музыкальнае вывучэнне па класу харавага дырыжорства і зараз працягваю ачытаваць (пастановаў галасы) у дырыжорска-харавага Беларускага дзяржаўнага кансерватарыя.

Я цалкам згодзен з аўтарам, што харава дырыжор раней чым прыступіць да работы з калектывам, сам павінен прайсці поўную вакальную падрыхтоўку. Не ведаючы вакалу, дырыжор у працэсе работы над музычным вобразам не зможа выкарыстаць складаныя камбінацыі галасавых фарбаў, не зможа дамагчыся патрэбнага гучання хору.

У нас і ў агульнасці, і ў кансерватарыі на вакальную падрыхтоўку дырыжора глядзяць як на нешта другараднае. Пастановаў галасы ў будучы дырыжорска-харавага на другім курсе, а звычайна на трэцім-чацвёртым, гэта значыць вядзецца на працягу двух-двух з пеловаў гадоў. Заняткі ідуць раз у тыдзень, прычым вядуць іх звычайна пачынаючы педагогі (няхай вучацца) або нават студэнты (няхай практыкуюцца). Ці трэба гаварыць, што пры гэтым выкарыстоўваецца з-пад увагі галоўнае — што вучню неабходна кіраваць, які не толькі можа ўказаць на недахопы, але і ведае, як іх выправіць. Пастановаў галасы пэўна не паскараюць і слагаду вопытнага выкладчыка і слагаду стараннага кантролю над кожным гучаннем. Вынік работы ў асноўным залежыць ад вопыту асноўнага і яго мастацкага густу. А

22 МІНУТЫ НА ВАКАЛ

якраз гэтага вопыту часта нестасе пачынаючаму педагогу.

З другога боку — заняткі раз у тыдзень вядзецца на нішто ўсе намагаюцца зрабіць, бо галоўнае ўмова паспяховай вучня — пастаянна і неспрэчна нагляд наставніка. Працаваць жа над галасам самастойна вельмі цяжка, бо заўважыць уласныя недахопы амаль немагчыма, а яшчэ цяжэй — самому знайсці шляхі да іх выправлення.

Вывучэнне пры такой сістэме заняткаў не дае патрэбнай вакальнай падрыхтоўкі будучаму дырыжору, яно, калі карыстацца вытворчай тэрміналогіяй, высушае публіцыст. Як жа можа такі недарэчны дырыжор, апынуўшыся перад хорам, папрасіць праспяваць якую-небудзь фразу больш цёмным або больш высветленым гучаннем, калі сам не можа гэтага паказаць.

Яшчэ горш справа з пастановаў галасы ў студэнтаў-харавага кансерватарыя. Тут урокі адываюцца таксама раз у тыдзень і нават не поўную гадзіну, а толькі 22 з пеловаў мінуты (і толькі на першым і другім курсах). Што можна паспець за гэтымі 22 з пеловаў мінуты? Толькі «распець» студэнта, праспяваць па разу вакалі, раманс або песню — і ўрок скончаны. Ні пра якую сур'ёзную работу над галасам, над творамі не можа быць і гаворкі...

Метадычная літаратура па пастановаў галасы ў бібліятэцы кансерватарыя абмяжоўваецца трыма кнігамі: «Навуковыя асновы пастановаў галасы» пад рэдакцыяй прафесара Ф. Засядзельцава — 1925 года выдання, «Практыка асноўнай работы па пастановаў галасы» В. Марцініна — 1948 года выдання і «Базы, адзін дэпартамент, які адпавядае сучасным патрабаванням», — «Метадыка пастановаў галасы» В. Паўлішчавой (выдавецтва

«Музыка», 1964 год). Немае ніякіх багатага выбару літаратуры, няма адзінай праграмы па пастановаў галасы ў будучы дырыжоры, няма і рэпертуарных спісаў, а таму кожны педагог на свой густ падбірае студэнтам праграму і ўстаўляе іх у цяжкія.

Што трэба, на наш погляд, зрабіць, каб палепшыць вакальную падрыхтоўку будучы дырыжоры? Па-першае, неабходна заняткі па пастановаў галасы весці на працягу ўсёй вучобы, з пеловаў на чатыры разы ў тыдзень (у кансерватарыі мінімум 45 мінуты або лепш два разы ў тыдзень на паўгадзіны да пятага курсу ўключна).

Па-другое, пастановаў галасы, які заняткі па спецыяльнаму вакалу, дараўчыць толькі вопытным педагогам, а калі іх не халае, дык спецыялістам-вакалістам абавязкова ў кантраляваць маладых педагогаў.

Па-трэцяе, час спікаць спецыяльныя семінары педагогаў па пастановаў галасы, каб выпрацаваць адзіную праграму і рэпертуарныя спісы з улікам нацыянальнасці асаблівасцей нашай рэспублікі. У рэпертуарныя спісы, мне здаецца, трэба ўключыць творы не толькі для выканання саа, але і ансамбля — дуэты, трыо, квартэты і г. д. На маладзых курсах вывучэння можна было б выкарыставаць ансамблі замест хору для работы па спецыяльнасці (дырыжораванне). Гэта зменшыць неабходнасць ва «умоўным» дырыжораванні пад рэальна. На старэйшых курсах, калі студэнт апынецца перад хорам, ён ужо будзе значна больш падрыхтаваны да работы.

Навуковым вакалу — не адзінае вучэнне месца ў падрыхтоўцы дырыжора хору, але, на мой погляд, гэта тое звязно, з якога трэба пачынаць.

Другі год у Гродна працую харава напалаў наставнікам, якой ідуць заслужаны дзял культуры БССР Антон Міхайлавіч Валычын. У напалаў удзельнічае 80 наставнікам школ горада.

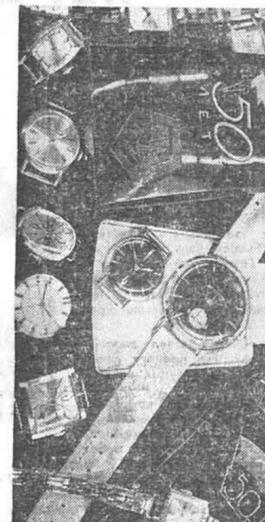
На здымку — А. Валычын (злева), канцэртмайстар — выкладчык педагогічнага інстытута У. Яндрускі і салістка хору, выкладчыца культуры вучылішча Н. Жыткова на рэпетыцыі.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ПРА ПІСЬМЕННІКАУ-ЗЕМЛЯКОУ

Члены літаратурнага гуртка Уздзенскага сельскага прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча № 10 аформілі малючы альбом «Пісьменнікі і паэты — ўраджэнцы Уздзеншчыны». Будучы механіка і выкладчык, вучылішча сабраў шэраг матэрыялаў аб жыцці і творчым дзейнасці П. Труса, К. Крапівы, П. Глебі, А. Якімовіча, С. Баранавіча, А. Яценіча, І. Гурасяна, А. Пальчэўскага і інш. Асобны падзел альбому займае аб мінулым і сённяшнім вясце, дзе нарадзіліся пісьменнікі.

Д. ЗІНГЕР.

На цыферблате гэтага музычнага нарочнага гадзінніка замест традыцыйнага лічбы «6» будзе малюнак бланітнага злітнага шара, а будзе іх — алая стужка гістарычнымі датамі «1917—1967 г.». Прыгожа афармляюцца таксама і жаночыя гадзіннікі. Калі ста тысяч такіх падарункаў рытуе мінскага гадзіннікавага заводу ў гонар 50-годдзя Савецкай Улады.

На здымках — чарговая прадукцыя. У цэнтры — юбілейны гадзіннік.

Фота У. ЛУПЕЙКІ. (БЕЛТА).

Пашта Ліма

РАСЦІ, БЕЛАРУСКІ ДУБОК

ПІСЬМО З ТАШКЕНТА

Сонечным ранкам наш самалёт прыляціў у Ташкенце. Адсюль эстраднай брыгады Беларускай дзяржаўнай філармоніі пачынае вялікую пэздку па гарадах Сярэдняй Азіі і Закаўказзя.

Амаль год назад усім нам, удзельнікам Дзяды Беларускай літаратуры і мастацтва ва Узбекістане, давялося стаць сведкамі ташкенскага земле-трасення. Сёння Ташкент — увесь у рыштывах.

Жыццё не спыняецца. Афісныя стэндзі заклеены рэкламамі артыстаў з Масквы, Ленінграда, з-за рубяжа. У тэатры оперы і балета імя Алішэра Наваі — прэм'ера балет А. Хачатуряна «Спартак». У Куйбыўскім раённым Палацы культуры праходзіць агляды мастацкай самадзейнасці.

У ад'юбленнай пасля землетрасення канцэртнай зале імя Свэрдалова сакавіцкага ўсё канцэртнае жыццё. Удзельнічаюць сімфанічны аркестр, ансамбль песні і танца, эстрады аркестр, а ўвечары ідуць каказы. І мы дзілі ў гэтай зале тры канцэрты. У час аднаго з іх быў штуршок у два-тры балы. Мы на яго «зрагавалі», а гледчыя не. Ташкентцы прывыклі да такіх штуршковаў. Іх было ўжо больш за 750.

З Ташкента мы выяздзілі ў Чырчык, Янгіюль. Але асабліва хваляючай была для нас сустрэча з беларускімі будаўніцкамі.

Восем месяцаў гераіна, з любоўю будуючы нашы землі, дамы ташкентцаў.

Улетку даводзілася працаваць у 45—50-градусную спякота. Спачатку жылі ў палатках, а ўвосень перайшлі ў шчытаныя дамы. Цяпер ёсць цэлы гарадок беларускіх будаўнікоў.

Побач з гарадком растуць паверхі новых жылляў дамоў для ташкентцаў. Першы дом ужо закончаны. Пабудаваны ён выдатна.

У новым раёне Чыланзар будуюць

Вывучаць І Вывучаць

дэмы ўсе рэспублікі, Побач з беларускімі ўзніклі дамы казаху, літоўцаў, латышоў, маладзеван.

У трываласці дамоў можна не сумнявацца. Заключаюцца сотні тон арматуры. Арматурная падшка ў падмурку, вертыкальная армура пад дах, арматурныя лясцы паміж паверхамі. Сейсмічная гарантыя — дэмы белыя, а нашы будуюць з запасам на дзесяці-дваццаці гады.

У незалежнай, па-наваму сонечнай дэме, у актавай зале Узбекскага педагогічнага інстытута мы сустрэліся з беларускімі будаўніцкамі.

Словы прывітання ад міланч патанілі ў дружных воллесках. З захапленнем апладарвалі будаўніцкі саітэты Юрыя Дзяргуну за «Песню аб Мінску» Ул. Алуцінскага, шэла прынялі лірычны цыкл Я. Глебава «Помні», які выканаў Ірына Палыянская, доўга не адпусцілі са сцэны цымбаліста Мікалая Шмельніка.

На сцэну паступіла некалькі запісаў. Вось адна з іх: «Мы, міланч, будаўнікі новага Ташкента, рады вітаць вас, слухаць родную беларускую мову. Ад імя ўсёй брыгады — Анатоль Гвоздзяраў».

Пасля канцэрта нам здакаваў начальнік будаўніцтва В. Сіненка, парторг ЦК Кампартыі Беларусі Ю. Ірмешоў паднёс артыстам адрас. Ён павадыў, што кіраваньня будоўлі злучыла нас у іркі ганаровых будаўнікоў, і ўручыў кожнаму памятку значок.

Ветэран «Белбуда» Міхаіл Адамовіч, узнагароджаны значком «Лепшы будаўнік Узбекскай ССР», падарыў нам сваю кельму з надпісам «Артыстам Беларускай філармоніі — ад будаўніцкаў Ташкента».

Побач з будаўніцкай пляцоўкай Чыланзара вырастае парк імя саюзных рэспублік. Кожная рэспубліка пасадзіла тут па дубку. Расце сярэд іх і дубок беларускі.

Мы наведвалі парк, пабылі калі беларускага дубка. Мінуць гады, дзевы раскінуць тут свае пышныя кроны. Асядзе лыл на ташкентцы вучыцца, забудуцца нагоды. Але людзі будаць вечна памятаць пра дэмагогу, аказаную ім у цяжкі час.

М. ШЫШКІН,
заслужаны артыст БССР,
г. Ташкент.

Р. РОДЧАНКА,
наставнік.

Дэманструюць фотааматары

У Доме народнай творчасці горада Маладзечна адкрыта выстаўка работ фотааматараў. Яна прысвечана ўсеагульнаму фестывалю самадзейнага мастацтва і 50-годдзю Савецкай Улады. На выстаўцы прадстаўлена каля 200 работ фотааматараў Маладзечанскага, Вілейскага, Валожынскага і Мядзельскага раёнаў. Цікавае наведвальнікаў выклікаюць здымкі рабочых маладзечанскага заводу «Спадарожнік» Л. Нікіціна, Л. Тройскага, А. Несціркі, кладаўчыка швейнай фабрыкі М. Лепіньскага. На выстаўку прадстаўлена таксама чатыры аматарскія кінафільмы. Сярэд іх —

«У нас на Вялішчыне»

створаны работнікамі шкловага «Залесе». Стужка расказвае пра мінулае і сёняшняе Прынарачанскага краю, пра слаўныя яго людзей. Другі фільм «Штадэль над Бугам» прысвечаны абаронам Брэсцкай крэпасці.

Ул. МАНГІНОВІЧ,
Т. ГАЙКОВІЧ.

САМАДЗЕЙНЫЯ МАСТАКІ СЛУЧЫНЫ

У Доме культуры ў Слуцку адкрылася выстаўка самадзейных мастакоў і майстроў прыкладнага мастацтва горада і раёна. Мастак народнага тэатра В. Лешчанка прадставіў карціны «Асуніне балоты» і «Лезь ў Вясель», а таксама некалькі зямных здымаў. Інжынер Н. Савасцюк экспануе зноў «Мой роўны кут», два наюрморт і серыю здымаў, якія ён напісаў на чарнаморскім узбярэжжы Каўказа. Выстаўлены таксама работы вучняў старэйшых класаў.

Багаты раздзел ткацтва. З густам зрабіла посылку калгасніца Зінаіда Ногіч з калгаса «Прамень камунізму». Калгасніца Н. Клязюч прадставіў інструманту каларыва салямоні шкатулку.

В. САДЗІН.

М. Машара

У

ДЭФЕНЗИВЕ

Здаецца ў выдавецтва «Беларусь» другая кніга раману «Крэсы» змагаюцца — «Сонца за кратамі». Падзеі ў ёй адбываюцца ў канцы 20-х гадоў, калі фашысцкія ўлады памешчыцкай Польшчы разграмілі насаваю развалючыню арганізацыю захадбеларускага насельніцтва — «Грамаду».

Прапаўнае ўвазе чытачоў старонкі з кнігі «Сонца за кратамі».

А. ТАРА.

Астаткіна
Мастацтва

Пятніца, 3 сакавіка 1967 года

ЗА МАКСІМАМ ПРЫШЛІ, ЯК І ГАВАРЫ

Гаўрта, вечарам. Надзорца выпусціў Максіма з камеры і ў астраным дзверы перадаў яго двум паліцэйскім, якія ўжо чакалі.

Адзін паліцэйскі з пісталетам у руках, Ішоў заду, другі — наперад. Максім крочы паміж імі і закладзеным за спіну рукамі. Паліцэйскі, што Ішоў заду, выходзіць з астрага, напярэдзі: «Пры спробе ўцячы — буду страляць без папярэджання».

Максіму было вядома, што дэфензива знаходзіцца ў падвале таго самага духавархоўскага мурга, дзе размяшчалася некалькі іх пачатковыя вучылішча. Муры былі старыя і з тоўстымі сценамі, са складанай стэлюю ў пакоях, з нешматлікімі вокнамі.

Максім памтаў і вялікія скляпенністы падвалы пад гэтымі мурамі, якія Ішлі пад царкву, і, наводзе старыцкага падання, пад царквой алучаліся з лехам падземнага ходу, што вёў у муры Беразвечкага манастыра і нават кудысь яшчэ далей.

У час нямецкай акупацыі, у першую светскую вайну, гэтыя падвалы былі запобіны бульбай, бручкамі, буркамі і морывай, наробанымі акупантамі ў жыхароў наваколныя вёскі. Вяднейшыя вучні часта, уваварышы нямецкага вартавога, забіраліся ў падвалы паласавацца гароднінай.

Зараз гэты духавархоўскі мур займаў Дзясненскае павітавае староства, а падвалы — дэфензива.

Канваляры ля ўваходу ў падвалы перадалі Максіма ў рукі ахоўнікаў, якія непасрэдна абслугоўвалі дэфензиву.

У падвалах Максім убачыў, што тут адбыліся вялікія змены. Усё было перабудавана, і памяншаны нічым не нагадала тых падвалаў, якія ён помніў са сваіх вучнёўскіх дзён. Цяпер праз увесь падвал цягнуўся доўгі калідор, на баках якога былі дзверы пакояў славаў дзясненскай дэфензивы.

Максім трапіў у памяшканне, залітае яркім святлом люстры. Святло асляпіла яго, і ён ад-

разу не мог разгледзець, хто і што знаходзіцца ў гэтым пакоі.

Калі прыгледзеўся, дык заўважыў, перш за ўсё, трох паноў, што сядзелі кожны за асобным сталом. Максім саказаў «добры вечар» і спыніўся сярэд пакоя ў чаканні. На супраць яго, за вялікім пісьмовым сталом, сядзеў незнамы элегантны пан. Ён меў гарбаты прычоску і вузін-нітанкі. Крыху галдуць вост на суканчавым твары сведчыў аб яго арыстакратычным паходжанні. З левага боку стаяў мясца таксама незнамы чалавек з мундыраў паліцэйскага афіцэра, з пагонам і дыялякцічнай. З правага — сядзеў пан Маслянка, якога Максім пазнаў па рабціні.

Як потым даведваў Максім, першы быў галоўны следчы паві

У АПОШНЯ гады пытаным даіццячэй літаратуры ў нашай рэспубліцы надаецца значная ўвага. Усе часцей у перыядычным друку і зборніках пачынаюць сустракацца артыкулы пра творчасць даіццячых пісьмемнікаў, рэцэнзіі на іх кніжкі. Вельмі плыўна і карысна была дыскусія па пытанніх беларускай даіццячэй літаратуры, што вялася на старонках «Літаратуры і мастацтва» з чэрвеня па лістапад 1965 г. У студзені 1966 г. прысяцце Саюза пісьмемнікаў БССР прайсцяць літаратурныя дзеньні па даіццячым пакаленню нават асобны пленум. У 1961 г. выдадзена бібліяграфія «Даіццячая літаратура БССР. 1945—1960». Летась выдадзена «Вышэйшая школа» выпусціла хрэстамату па беларускай даіццячэй літаратуры для студэнтаў ВНУ. А зусім нядаўна гэтак жа выдадзена зрабіла яшчэ адну вельмі добрую паслугу для студэнтаў рэспублікі — паліцак кнігарань з'явіўся выданы дапаможнік «Беларуская даіццячая літаратура» для факультэтаў пачатковага класаў педінстытута БССР. Напісаны ён калектывам выкладчыкаў Мелітэўскага педінстытута і старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута літаратуры імя Я. Купалы АН БССР М. Барсток.

ДЛЯ СТУДЭНТАў І НАСТАўНІКАў

Аўтары трымаюць гісторыка-пракналічнага прынцыпу: істэрыя-рэцэнзія беларускай даіццячэй літаратуры разглядаецца ў агульных артыкулах, творчасць найбольш буйных яе прадстаўнікоў — у артыкулах манэграфічнага характару. Гэта артыкулы пра творцы для дзяцей М. Багдановіча, Я. Купалы, Я. Коласа, З. Бядулі, Я. Маўра, А. Якімовіча, М. Лынькова, К. Крапівы, М. Танка.

Даіццячая літаратура, як і ўся беларуская мастацкая літаратура, пачыналася з крэнды народнай творчасці, з фальклору. Яна выхоўвае: песні і казкі, загадкі і пацешкі, лічылкі і гульні. Творчасць многіх беларускіх пісьмемнікаў жывілася ўобразамі, тэмамі, пазыямі нашага фальклору. Багушэвіч і Лучына, Гурніовіч і Купала, Колас і Багдановіч, Бядуля і Трус, Танк і Вітка, пісьмемнікі маладзёжнага пакалення — усё яны прычэпчаліся да жыццёвых крыніц народнай пазыі, калі пісалі свае творы для малага чытача. Аб вытоках беларускай даіццячэй літаратуры і расказвае ў сваім даволі грунтоўным артыкуле М. Яфімава.

Нашы фалькларысты досюль чамоўці абыходзілі даіццячых фальклораў. І таму вельмі добра, што ў дапаможніку па даіццячэй літаратуры не яго звернута ўвага. Асабліва добра разбірае М. Яфімава даіццячы народныя песні-каляханы, іх мелодыі і рытм, сюжэтнасць, змест і ўобразы, паказвае іх значэнне ў працэсе выхавання дзіцяці. Тут гаворыцца і пра іншыя жанры даіццячага фальклору: казкі, песні, загадкі, «беларускі фальклор» — падкрэслівае аўтар, — і ў тым ліку даіццячы, з'явіўся не толькі першаасноватар беларускай даіццячэй літаратуры, але і першым этапам яе развіцця, бо на ўмовах адсутнасці беларускіх кніжак і іншых выданняў фальклор замяняў дзіцячым друкаваную літаратуру.

Гэтым жа ўмовам тлумачыцца і другая асаблівасць беларускай даіццячэй літаратуры: пакуль не было друкаваных беларускіх кніжак, літаратурная традыцыя даіццячэй літаратуры некальвалася ў фальклоры. Першыя беларускія пісьмемнікі не маглі друкавацца, таму іх творы разыходзіліся сярод народа усю.

Шмат увагі аўтар аддае ўплыву фальклору на творчасць такіх беларускіх пісьмемнікаў-дамакратаў XIX стагоддзя, як П. Багрым, Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, А. Гурніовіч. Тут, праўда, аўтар дапускае адну недакладнасць: ідуць за С. Майхровічам, яна залічвае да беларускіх пісьмемнікаў XIX стагоддзя і польскага паэта Яна Аношку, называючы яго сярод тых пісьмемнікаў, якія разам з вуснай народнай творчасцю «палілі» пачатак беларускай даіццячэй літаратуры. Што ў спадчыне Аношкі няма вершаў на беларускай мове, гаворыць невядома даследаванні (гл. Адам Мельдзіс. «Творчэе пэрабміццтва».

«Беларуская даіццячая літаратура» пад агульным рэд. М. Яфімавай і М. Барсток. Мінск, выдавецтва «Вышэйшая школа», 1966.

Мінск, 1966). Таму ясна, што ў пачынальнік беларускай даіццячэй літаратуры Я. Аношку залічваць няма падстаў.

Раздзел «Вусная народная творчасць у даіццячым чытанні», напісаны М. Нікіцічам, як бы працягвае размову пра вытокі беларускай даіццячэй літаратуры. У ім аўтар азначае неадпаведнасць аб'ёму ў даіццячым да розных жанраў фальклору: песням — адна абзац, загадкам і прыказкам — па адной старонцы. Шырыя ведзюцца размовы пра казкі. Толькі тут адно па меншай меры здзіўляе: аўтар гаворыць пра беларускі фальклор, пра беларускія казкі, а прыклады для пацвярджэння сваіх разваг і вывадаў і наравіць прывесці з рускага фальклору. Вельмі пахваліла, што аўтар ведае рускія казкі, часам можа было б для параўнання рабчыц і такія паралелі. Але калі для канкрэтнай размовы адпущана небагатае

вобраз Мікопкі-паравоза, героі «ВТ».

Пра творы Максіма Багдановіча для дзіцячых добра расказваў чытачу М. Міхайлаў. Шырока і поўна праналізавана ім прасякнутая духам народнай творчасці, напісаная гнуткім, філігранна адточаным вершам, саквайт і прастай, прыгожай беларускай мовай паэма-казка «Мушкі-залюшка і Комарык» — настэты твары. Спыйміся ён крыку і на іншых верхах М. Багдановіча.

Аргументна сувязь з фальклорам, які падказваў народнаму паэту Беларусі Янку Купалу новыя тэмы, вобразаў, моўна-вытвічальныя сродкі, дапамагаў развіццю эстэтычнага густу паэта, яго глыбока народнасць, высокая і страшная грамадзянская, адзінаствэ зместу і формы купальскага верша, — вось тыя асноўныя пытанні, якія разглядае, аналізуе творчасць Купалы для дзяцей, А. Макаравіч. Аўтар глыбока выявіў і паказваў сувязь Я. Купалы з беларускай народнай творчасцю, расказаў пра многа творы для дзяцей, напісаныя ім да рэвалюцыі, так і ў савецкі час.

Не пашанцавала ў дапаможніку Якібу Коласу. Хоць плошчы для размовы пра яго творы для дзяцей было адрэзанае німаля, аналіз іх атрымаў не зусім удачы. Аўтар артыкула Л. Крапунова не змягга паказвае сваёсваблівасць Коласа як даіццячага пісьмемніка, не выявіла глыбока самабытнасці і арыгінальнасці яго творчай манеры. І хоць яна спрабуе рабчыц аналіз мастацкага асаблівасці твораў пісьмемніка, часцей за ўсё ён падмяняеце пераказам зместу.

Артыкул напісаны вельмі нехайна ў стылістычных адносінах, пераспыханым русізмамі.

Як спалучыліся ў творах З. Бядулі дзве стыльвыя плыні — рэалістычна-бытавая і рамантычна-уявіліва-харацэра расказвае ў артыкуле Я. Усёй-ка. Аўтар умяла выявіла асаблівасці пісьмемніка майстэрства Бядулі ў яго ранніх апавяданнях пра дзяцей, спецыяльна-псіхалагічных наваля і перах. Усебакова разглядае аўтар вершаваную казку З. Бядулі «Мурышка Палашка», даследуе яе сюжэт, кампазіцыю, вобразы. Ён аналізуе і ў «Аповесці-казку «Сярэбраная табакерка», і паэму «Хлопчык з пад Гродна», адзначаючы і недахопы апошняй: расцягнутасць асобных мацін, паэты, ілюстрацыі.

Пра творчасць Яні Маўра піша М. Яфімава. Гэта тэма ён ўжо доўга выпрабавана (яна — аўтар манэграфіі пра Маўра, выдадзена ў 1960 г.), таму артыкул у дапаможніку напісаны грунтоўна і глыбока.

Асаблівасці творчай манеры М. Лынькова ў яго творах для дзяцей даследуе ў артыкуле В. Атрашкевіч. На жаль, ў артыкуле знаёда шмат стылістычных адрэхаў.

Дапаможнік заканчваеце артыкуламі пра творы для дзяцей К. Крапівы і М. Танка, напісанымі М. Міхайлавым. Аўтар расказваў пра творы К. Крапівы, якія трывала ўвайшлі ў сферу даіццячага чытання. Глыбокае пранікненне ў фальклорную стыхію, адлюстраванне народнага духу, самабытнасць, таленавітасць апрацоўкі народных сюжэтаў і матываў, строгае захоўванне патрэбнага народнай пэдагогіцы, яна абавязана на дасканалае веданне даіццячэй псіхалогіі, праўдасць і дакладнасць мовы, — вось тыя асноўныя асаблівасці, якія аўтар падкрэслівае ў творах М. Танка для дзяцей.

У артыкуле ўспамінаецца, што творы Максіма Танка для дзяцей друкаваліся ў такіх заходнебеларускіх часопісах, як «Беларускі летанік», і даіццячым часопісе «Сянец». Трэба зазначыць, што пра развіццё даіццячэй літаратуры ў былой Заходняй Беларусі ў дапаможніку не сказана нічога. А верта было б.

Нават не ўспамінаецца ў дапаможніку такі даіццячы пісьмемнік, як Усевалад Краўчанка.

Як бачым, выданы дапаможнік «Беларуская даіццячая літаратура» мае некаторыя недахопы. Гэта нейкім чынам зразумела: ён ствараўся ўпершыню. Увогуле ж ён прынясе вялікую карысць студэнтам, на якіх разлічаны, настайнікам і ўсім, хто цікавіцца даіццячэй літаратурай.

І. САЛАМЕВІЧ.

П РЫХЛІНІ КІ КАТАЛІЦКАЯ ЦАРКВА МАНЕЎРЭ

стадаюць вялікую армію — прыкладна 500 мільянаў чалавек. Гэтая армія, раскіданая па ўсім зямным шары, мае строгу ю іерархічную арганізацыю на чале з папам рымскім. Кіраўніцтва каталіцкай царквы папа ажыццяўляе з дапамогай курыі — сукупнасці цэнтральных устаноў, размешчаных у Ватыкане. Папа і яго курыя абавязаны на вялікіх кантынгентах свяшчэннаслужыцеляў, ордэнаў, саюзаў, брацтваў і г. д. Не менш магутную апару знаходзіць Ватыкан у шматлікіх свецкіх арганізацыях, якія атрымаў агульную назву «Каталіцкае дзеянне». Многія з гэтых арганізацый функцыянуюць у міжнародным маштабе. Пад улікам Ватыкана — імямала клерыкальных партый, якія займаюць кіруючыя становішчы ў радые капіталістычных краін (ФРГ, Італія, Бельгія і інш.).

Ватыкан — буйнейшы ўладальнік капіталу. Яго фінансавы дзейнасць пачыналася з банкамі Моргана і Ротшыльда. Трэба ўлічыць таксама, што ў руках Ватыкана ёсць разгалічаны прапагандысцкі апарат — друк, радыё і іншыя сродкі ўздзеяння на грамадскую думку і, у першую чаргу, на веруючых.

Бясспрэчна, каталіцкая царква з'яўляецца ўплывовай палітычнай сілай на міжнароднай арэне. Таму пазыцыя Ватыкана ў пачатку вайны і міру, яго адносіны да сацыяльных праблем прыцягваюць пільную ўвагу савецкай грамадскасці. Гэтым можна вытлумачыць з'яўленне ў нашай краіне вялікай літаратуры, прысвечанай палітыцы Ватыкана.

Адна з работ гэтай пана «Наватары ў сутанях» В. Пракудзіна, вышпачаная выдавецтвам «Беларусь».

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

Пасля вайны каталіцкае духавенства вяло падрыўную работу ў краінах сацыялістычнага лагера. Дастаткова нагадаць хоць бы змову манарха-клерыкальнай групы на чале з кардыналам Міндсінні ў Венгрыі.

АДРАСАВАНА САМЫМ МАЛЕНЬКІМ

Кніжка «Мішка-пілот» Мікалая Ганчарова адрасавана дзецям «кад даў да паці», можа крыць старэйшым. У ёй сабраны каля трох дзесяткаў вершаў. У большасці з іх гаворыцца пра смешныя, павучальныя гісторыі і здарэнні.

АДРАСАВАНА САМЫМ МАЛЕНЬКІМ

Кніжка «Мішка-пілот» Мікалая Ганчарова адрасавана дзецям «кад даў да паці», можа крыць старэйшым. У ёй сабраны каля трох дзесяткаў вершаў. У большасці з іх гаворыцца пра смешныя, павучальныя гісторыі і здарэнні.

АДРАСАВАНА САМЫМ МАЛЕНЬКІМ

Кніжка «Мішка-пілот» Мікалая Ганчарова адрасавана дзецям «кад даў да паці», можа крыць старэйшым. У ёй сабраны каля трох дзесяткаў вершаў. У большасці з іх гаворыцца пра смешныя, павучальныя гісторыі і здарэнні.

АДРАСАВАНА САМЫМ МАЛЕНЬКІМ

Кніжка «Мішка-пілот» Мікалая Ганчарова адрасавана дзецям «кад даў да паці», можа крыць старэйшым. У ёй сабраны каля трох дзесяткаў вершаў. У большасці з іх гаворыцца пра смешныя, павучальныя гісторыі і здарэнні.

У перах ёсць трэпанія назіранні, удала знойдзеныя вобразы. Аднак сустракаюцца і стандартныя, халодныя вершы, з даўно знойдзенымі «знаходкамі» («На матацыклі», «Два сабры», «Зубры і інш.).

У перах ёсць трэпанія назіранні, удала знойдзеныя вобразы. Аднак сустракаюцца і стандартныя, халодныя вершы, з даўно знойдзенымі «знаходкамі» («На матацыклі», «Два сабры», «Зубры і інш.).

У перах ёсць трэпанія назіранні, удала знойдзеныя вобразы. Аднак сустракаюцца і стандартныя, халодныя вершы, з даўно знойдзенымі «знаходкамі» («На матацыклі», «Два сабры», «Зубры і інш.).

У перах ёсць трэпанія назіранні, удала знойдзеныя вобразы. Аднак сустракаюцца і стандартныя, халодныя вершы, з даўно знойдзенымі «знаходкамі» («На матацыклі», «Два сабры», «Зубры і інш.).

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

Некалькі слоў пра афармленне кнігі. Ілюстраванне А. Кашкурэвіча. Яго малюнкі набага дапаўняюць вершы, канкрэтызацыю іх. Мастак, напрыклад, прывёў нямаля фантазію ў ілюстрацыях да вершаў «Мішка-пілот», «Хітры кот», «Козлік-забіяка» і інш.

Некалькі слоў пра афармленне кнігі. Ілюстраванне А. Кашкурэвіча. Яго малюнкі набага дапаўняюць вершы, канкрэтызацыю іх. Мастак, напрыклад, прывёў нямаля фантазію ў ілюстрацыях да вершаў «Мішка-пілот», «Хітры кот», «Козлік-забіяка» і інш.

Некалькі слоў пра афармленне кнігі. Ілюстраванне А. Кашкурэвіча. Яго малюнкі набага дапаўняюць вершы, канкрэтызацыю іх. Мастак, напрыклад, прывёў нямаля фантазію ў ілюстрацыях да вершаў «Мішка-пілот», «Хітры кот», «Козлік-забіяка» і інш.

Некалькі слоў пра афармленне кнігі. Ілюстраванне А. Кашкурэвіча. Яго малюнкі набага дапаўняюць вершы, канкрэтызацыю іх. Мастак, напрыклад, прывёў нямаля фантазію ў ілюстрацыях да вершаў «Мішка-пілот», «Хітры кот», «Козлік-забіяка» і інш.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

М. Ганчарову, на маю думку, больш удаоцца вершы-мініяцюры. Іншыя ж вершы знаёда шматлікія, ім бракуе яснасці думкі, яркасці мовы. Замест той унутрашняй ігры в стихі, гульні словам, рытмам, аб якой трапа гаварыць К. Чукоўскі, тут часцей дае сябе значыць надуманасць і халодная развага.

